

BIBLIOGRAFIE

- [1] *Cetl J.*: Některé filosofické problémy uměleckého realismu. (Nekotoryje filosofskije problemy realizma v isskustve. Über einige philosophische Probleme des künstlerischen Realismus.) SPFFBU 1960, B 7, 59–72.
- [2] —: K pojetí raného západoevropského pozitivismu. SPFFBU 1960, B 7, 73–84.
- [3] —: Ob antropologických tendencijach v buržoaznoj filosofii. SPFFBU 1964, B 11.
- [4] *Gabriel J.*: O filosofii a matematice, U-62, 1962, č. 19–20. O poznání pojmovém a obrazném, Výtvarná práce 1963, č. 18.
- [5] —: Filosofie náboženství a problém metafysiky u Josefa Tvrdeho. (Philosophy of Religion and Metaphysics of Josef Tvrdeh.) SPFFBU 1964, B 11.
- [6] *Hlavoň K.*: Několik poznámek k problémům vědecké etiky. SPFFBU 1960, B 7, 85–94.
- [7] —: Poznámky o mravních problémech spolupráce. Přehled 1962, č. 3, 52–67.
- [8] —: K otázce předmětu marxistické etiky. Filosofický časopis 1963, č. 3, 390–411.
- [9] —: K problémům zkoumání nežádoucích jevů. Přehled 1963, č. 3, 58–79.
- [10] —: Die moralischen Normen und das Individuum. SPFFBU 1964, B 11, 65–93.
- [11] —: Mravní vztahy mezi jedinci, ve sb. Morálka ve zdravotnictví, Acta Facultatis Medicinae Universitatis Brunensis, Brno 1964, 19–23.
- [12] *Macháček J.*: O vědecké pojetí vědeckého ateismu. SPFFBU 1960, B 7, 5–12.
- [13] —: K diskusi o logice. SPFFBU 1960, B 7, 95–98.
- [14] —: Emotivní etika. (Emotivnaja etika. Emotive Theory of Ethics.) SPFFBU 1960, B 7, 43–58.
- [15] —: O smyslu a metodách ateistické výchovy (s M. Machovcem), Praha 1961, 1–26, Československá společnost pro šíření politických a vědeckých znalostí.
- [16] *Nový L.*: O překonávání masarykismu ve vědomí naší inteligence. (O predolenii masarikizma v soznanii našej inteligencii. Vom Überwinden des Masarykismus im Bewusstsein unserer Intelligenz.) Ve sb. Vám poděkování a lásku Vám, Praha 1960, 167–184.
- [17] —: Ke kritice Masarykovy „filosofie života“. (K kritike „filosofii žizni“ Masarika. Zur Kritik der masarykschen „Lebensphilosophie“.) SPFFBU 1960, B 7, 13–24.
- [18] —: Masarykismus a jeho přežitky. (Masarykismus und seine Überbleibsel.) Slovákco 1961, 68–77, Slovákcké muzeum v Uh. Hradišti.
- [19] —: Filosofie T. G. Masaryka. (Filosofija T. G. Masarika. Die Philosophie T. G. Masaryks.) SPN, Praha 1962, 125.
- [20] —: Problémy zspolečenštění marxistické filosofie, Přehled 1962, č. 4–5, 44–63.
- [21] —: Filosofie a politika, Kulturní tvorba 1963, č. 5.
- [22] —: Existencialismus, tomismus a některé mravní problémy člověka, ve sb. Morálka ve zdravotnictví, Acta Facultatis Medicinae Universitatis Brunensis, Brno 1964, 67–70.
- [23] —: K filosofii a teologii českého protestantismu. Masaryk–Rádl–Hromádka (Zur Philosophie und Theologie des tschechischen Protestantismus), SPFFBU 1964, B 11.
- [24] *Kolektivní práce katedry*: Malý ateistický slovník (red. J. Gabriel), Praha 1962, 566 str., SNPL; slovenské upravené a rozšířené vydání: Bratislava 1962, 615 str., VPL.

KATEDRA PSYCHOLOGIE

Brno, Arna Nováka 1

*Vedoucí katedry: prof. PhDr. Vilém Chmelař, ScDr.,
člen-korespondent ČSAV, nositel Řádu práce
a vyznamenání Za vynikající práci*

*Stav učitelských, vědeckých a odborných pracovníků: 2 profesori (1 externí),
2 docenti (1 externí), 9 odborných asistentů (4 externí), 1 technik-asistent
1. stupně*

Vědecké zaměření katedry psychologie bylo určováno: rozdílným pedagogickým zaměřením jednotlivých členů katedry, úkoly státního plánu výzku-

mu, bezprostředními potřebami praxe výchovné, zdravotnické a ekonomické.

Výběr řešených témat určených těmito třemi faktory lze vřadit do širšího rámce, který vymezuje profil vědeckého zaměření katedry. Je v něm integrován zřetel k procesuální stránce psychiky (viz studium zákonitostí vnímání a pozornosti), zřetel k biologické a společenské podmíněnosti vlastností osobnosti (viz studium vztahů mezi biologickou a společenskou podmíněností aktivace a postoju, studium vlivu chorob na změnu vlastností osobnosti, studium problematiky soutěžení) a zřetel k poznávání a hodnocení těchto vlastností.

Úvedené zřetele postihují tři základní vědecké přístupy ke studiu psychiky jako nejvyšší regulační soustavy chování člověka a dávají dobré předpoklady pro sjednocení pracovníků katedry na vytváření jednotné koncepce osobnosti.

Rozpracování některých principů pojetí psychiky umožnilo katedře psychologie vytvořit teoretickou bázi pro praktický rozvoj psychologické práce především ve zdravotnictví a výchově. V současné době řeší teoretické základy rozvoje psychologické praxe v průmyslu a v zemědělství.

Za posledních pět let bylo dosaženo těchto výsledků ve vědecké práci členů katedry psychologie:

Experimentálně bylo zjištěno: a) že se vyskytují arytmiicky nestejně dlouhé doby trvání aktivní optické a akustické pozornosti a že tyto doby jsou závislé také na podnětové struktuře; b) že optické vjemové struktury jsou dynamické povahy a že platnost zákona Bunsen-Roscova je omezena.

c) Výkon v optickém dynamickém poli má oproti výkonu ve statickém optickém poli vyšší korelační koeficient s výkonem řidičů v praxi.

d) Experimentálním postupem byla vypracována psychologická charakteristika čtyř typů neuropsychické dynamiky a vypracován postup jejich určování. Na tomto základě bylo prokázáno: 1. že u zjištěných neuropsychicky labilních typů se vytvářejí neurotické poruchy chování a vegetativní poruchy častěji než u zjištěného neuropsychicky stabilního typu; 2. že neurotické chování a vegetativní labilita (speciálně jejich neuropsychické mechanismy) jsou překážkou úspěchu adaptace na nové zátěžové situace; 3. že labilní typ neuropsychické dynamiky a zejména neuroticismus statisticky významně ztěžují změnu negativního sociálního postoje v pozitivní.

e) Byla vypracována a konstruována originální metodika a aparatura 1. pro zjišťování vztahů mezi trváním aktivní optické a akustické pozornosti; 2. pro výzkum optického dynamického vjemového pole; 3. pro zjišťování stupně emocionální dráždivosti u astmatických dětí.

f) Byla vypracována teorie poruch osobnosti a chování difícního typu.

g) Byla rozpracována teoretická koncepce longitudinálního výzkumu psychického vývoje dětí a mládeže.

h) Byly vyřešeny některé otázky historicko-společenské a individuálně-psychologické podmíněnosti soutěžního hnutí v ČSSR.

i) Na základě praxeologického modelu verbální komunikace byl analyzován vztah mezi myšlením, řečí a jazykem.

j) Byla rozpracována teoretická východiska psychologické praxe diagnostické, nápravné a poradenské na základě pojetí psychologie jako samostatného systému vědeckých disciplin, které z různých hledisek zkoumají a vysvětlují formy odrazu objektivní reality živými organismy i formy a podmínky regulace chování organismů, zvl. pak lidského jednání.

k) Byly vypracovány: 1. teoretické základy rozvoje klinické psychologie ve

zdravotnictví (především v nepsihiatrických oborech); 2. teorie výchovně-psychologického poradenství a jeho struktury v ČSSR na úseku difícilit dětí a mládeže; 3. podklady pro zkrácení pracovní doby spojovatelek meziměstských telefonních ústředí.

1) Výsledky experimentálního výzkumu profesionálních pilotů rychlých letadel přispěly k vypracování výcvikových metod.

Některé z uvedených výsledků vědecké práce katedry psychologie byly uplatněny na třech mezinárodních kongresech: na XVI. mezinárodním psychologickém kongresu v Bonnu (1960), na XIV. mezinárodním kongresu užité psychologie v Kodani (1961), na XVII. mezinárodním psychologickém kongresu ve Washingtonu (1963). Jeden referát byl přijat na XV. mezinárodní kongres užité psychologie, který se bude konat v Lublani (1964).

Katedra psychologie koordinuje a řeší několik úkolů státního plánu výzkumu:

1. Úkol „Psychologické základy výchovy v komunistické společnosti“ koordinovala a podílela se na jeho řešení až do jeho ukončení.

2. Koordinovala v Brně psychologickou část úkolu „Longitudinální studie růstu dítěte...“ a podílela se na jejím řešení. Od r. 1964 řízení úkolu převzalo Oddělení vývojové psychologie Pedagogického ústavu ČSAV v Praze, detašované pracoviště v Brně. (Výzkum potrvá 15 let a koná se ve spolupráci s pediatrií, antropologií a hygienikou.)

3. Katedra byla pověřena (od r. 1964) koordinací úkolu „Výzkum psychických projevů při některých tělesných onemocněních“.

4. Katedra je zapojena (od r. 1964) do řešení úkolu „Problémy a specifické rysy vývoje psychiky našich dětí“.

5. Prof. dr. V. Chmelař byl pověřen redakcí díla „Základy pedagogické psychologie“, které bude odevzdáno do tisku v r. 1966.

Z rezortních výzkumných úkolů byl na katedře psychologie vyřešen problém „Psychofyziologická problematika pracovního prostředí a pracovního zatížení spojovatelek“. Ve spolupráci s Ústavem hygieny práce se podílí na řešení úkolu „Analýza reakcí CNS na dlouhodobé funkční zatížení, kombinované s expozicí hluku“ (státní úkol).

Kromě koordinace, řízení a tvorby výzkumné tematiky se katedra podílí na všech významných celostátních akcích (sjezdech, symposiích, konferencích aj.), na práci v redakcích odborných časopisů, ve vědeckém kolegiu pedagogiky a psychologie, při oponenturách aj.

Katedra psychologie je pedagogicko-vědeckým a organizačním centrem psychologů pracujících v moravských krajích. V uplynulém období zorganizovala ve spolupráci s moravskou pobočkou Čs. psych. společnosti čtyři dvoudenní konference s tímto tematickým zaměřením:

1. Užítí psychologie ve zdravotnictví (kromě psychiatrie a pediatrie). 2. Konkrétní aplikace poznatků kybernetiky a teorie informací v psychologii. Přehled výsledků práce existujících zařízení výchovně-psychologického poradenství. 3. Výzkum souvislosti mezi poškozením mozku a psychickými projevy. 4. Psychoterapeutické metody ve výchově. Některé otázky dalšího rozvoje psychologie v socialistické společenské praxi v ČSSR.

Katedra psychologie dále přispěla po stránce metodologické ke zřízení oddělení psychologie práce v NHKG v Ostravě-Kunčicích a ke zřízení psychologického pracoviště v Královopolské strojárně v Brně, které je společným pracovištěm závodu a katedry. Katedra metodicky vede Dětskou psychologickou poradnu

v Brně, kterou založila v r. 1958. Vypracovala koncepci výchovně psychologického poradenství v ČSSR, která byla schválena odborníky příslušných vědních oborů. Na úseku zdravotnictví poskytuje metodologickou pomoc klinickým psychologům. Na katedře vypracovaná koncepce o užití psychologické diagnostiky a terapie ve zdravotnictví byla pojata do připravovaného vydání Repetitoria praktického lékaře.

Práce katedry, vybavení její laboratoře a některé originální metody a konstrukce přístrojů byly oceněny zahraničními vědeckými pracovníky při návštěvě katedry. Práce prof. Chmelaře o optickém vnímání a o trvání pozornosti mají mezinárodní ohlas.

Katedra psychologie udržuje pravidelné styky se všemi vysokoškolskými katedrami psychologie v ČSSR a s psychologickými pracovišti ČSAV, s VUT, s VAAZ, s VŠZ a s různými resortními pracovišti.

Katedru psychologie navštívila řada významných odborníků ze zahraničí:

S S S R: N. Boldyrev (Moskva), I. Geodakjan (Erevan), V. Kruteckij (Moskva), B. Lomov (Leningrad), M. Sokolov (Moskva).

P o l s k o: Z. Bnezinska, B. Paluskiewicz, T. Nowicki (Warszawa), J. Czepanis, M. Tyszko, E. Talejko (Poznań).

N D R: G. Clauss a H. Hiebsch (Leipzig), H. Kühn a W. Skell (Dresden), G. Hentschell (Halle), R. Jakuschek a G. Junge (Berlin).

B u l h a r s k o: E. Apostoloff a S. Petroff (Sofia).

M a ě a r s k o: M. Adám (Keszkesmet), G. Geréb (Szeged), L. Bartha, B. Donáthová, Csirszka János (Budapest), J. Baló (Miskolc).

R u m u n s k o: T. Slama-Cazacu, A. Tabacchiu, V. Gheorghiu, G. Meașcu (București).

J u g o s l á v i e: M. Rostohar.

U S A: J. Brožek (Bethlehem).

A n g l i e: H. Kay a Crossland (Sheffield), R. Watson (London), J. Maxwell a S. Maxwellová (Edinburgh).

F r a n c i e: J. Fraisse (Paris).

Katedra psychologie koná výměnné zájezdy s psychology a studenty psychologie z university v Poznani.

BIBLIOGRAFIE

- [1] *Bárta Bohuslav*: Některá teoretická východiska psychologické praxe. (On Some Theoretical Starting Points for Psychological Practice; Nekotoryje teoretičeskije ischodnyje punkty psihologičeskoj praktiki.) SPFFBU 1961, B 8, 72–87.
- [2] —: K historii psychologie na Moravě (do r. 1948), SPFFBU 1961, B 8, 147–150.
- [3] —: Psychologický arch v ambulantní dětské psychologické praxi (Registration Forms for Psychological Outpatient Praxis; Psihologičeskij formuljar v ambulatornoj dětskoj konsultacionnoj praktike) — s *O. Kolářikovou*, *O. Konečnou*, *V. Směkalem*, Československá psychologie, 1960, č. 1, 265–271.
- [4] —: Jazyk v procesu myšlení a sdělování (Language in the Process of Thinkings and Communication; Jazyk v processe myšlenija i komunikaciji), SPFFBU 1961, B 8, 104 až 111 (s *M. Sedlákovou*).
- [5] —: Vztahy pediatrie a psychologie jako výsledek zákonitého vývoje (The Relations between Paediatrics and Psychology Seen as a Result of Regular Development; Vzajmo-otnošenija pedijatriji i psihologiji kak rezultat zakonoměrnogo razvitija), Československá pediatrie, 1962, č. 12, 115–119.
- [6] —: K historii psychologie na Moravě (do r. 1960), Zprávy Čs. psychologické společnosti, č. 2, 1960.
- [7] —: Proč výchovně psychologické poradny, *Tvorba*, č. 1 a 2, 1962.
- [8] —: K některým problémům výchovy a volby povolání, *Sborník „Výchova žiakov k povolaniu“*, Bratislava, 1962, 97–100.

- [9] *Chmelář Vilém*: Úloha psychologie v přestavbě naší školy. *Pedagogika X*, NČSAV, Praha 1960, 83–90.
- [10] —: Über die Dauer der aktiven akustischen Aufmerksamkeit; *Proceedings of the XVIth International Congress of Psychology* (Bonn, 31. 7.—6. 8. 1960), 2. str.
- [11] —: Einfluss der Dynamik optischer Wahrnehmungsstrukturen auf die optische Merkfähigkeit von Objekten im Gesichtsfeld bei Kraftwagenlenkern, *The XIVth International Congress of Applied Psychology*, Copenhagen, August 13.—19., 1961, 86–87, Copenhagen 1961.
- [12] —: Vliv doby trvání jednoduchých a složitých optických podnětů na dynamiku optických vjemových struktur. (Vlijanije prodolžitelnosti prostych i složnych optičeskich razdražitel'ej na dinamiku optičeskich struktur vosprijatij. The Effect of the Duration of Simple and Complex Optical Stimuli on the Dynamics of the Optical Perception Structures.) SPFFBU, Brno 1961, B 8, 5–18.
- [13] —: K šedesátinám prof. dr. J. Doležala. *Českosl. psychologie*, 6. NČSAV, Praha 1962, 110–116.
- [14] —: Aktuální problémy výzkumných metod v oblasti pedagogické psychologie. (Aktual'nyje problemy metodov issledovanija v oblasti pedagogičeskoj psihologii. Present-Day Problems of Methods of Research in the Field of Pedagogical Psychology.) *Pedagogika XIII*, NČSAV, Praha 1963, 71–79.
- [15] —: The Relationship between the Course of Optical and of Acoustic Attention, *Abstracts for the Submitted Paper Sessions, the XVIIth International Congress of Psychology*, August 20–26, 1963, Washington, 21–22. *Proceedings of the XVIIth International Congress of Psychology* (Washington, August 20–26, 1963).
- [16] —: Vliv dynamiky optických vjemových struktur na optický postřeh objektů v zorném poli u řidičů aut. (Vlijanie dinamiki struktur optičeskich vosprijatij na optičeskoje bystroje schvatyvanie objektov v pole zrenija u voditel'ej. The Effect of the Dynamics of the Optical Perception Structures on Optical Awareness of Objects in the Visual Field in Car Drivers.) *Psychologické štúdie 5*, NSAV, Bratislava 1964.
- [17] —: The Influence of Unifying Thought on the Development of the Idea of Action in Children and Adults and its Consequences for Pedagogical Practice. *The XVth International Congress of Applied Psychology*, August 2–8, 1964, Ljubljana.
- [18] *Míček Libor*: Nervózní děti a mládež ve škole. 2. přepr. a rozš. vyd. SPN, Praha 1961, 147.
- [19] —: Vývojová psychologie (učebnice pro PI). Člen autorského kolektivu, 1. vyd. v češtině a slovenštině 1962, 2. vyd. 1963. SPN, Praha—Bratislava, 15.
- [20] —: Pedagogická psychologie (učebnice pro PI). Člen autorského kolektivu. V češtině a slovenštině. SPN, Praha—Bratislava 1963, 12.
- [21] —: Duševní hygiena ve škole. V publ. Úvod do dálkového studia učitelů. SPN, Praha 1961.
- [22] *Sedlák Jiří*: Opticko-motorické koordinace spojovatelek. *ANS, Supplementum vol. 1*, Praha, 1960, 49.
- [23] —: Vliv pracovního procesu na přesnost pracovních pohybů paží. (Vlijanije rabočego processa na točnost' rabočich dviženij ruk. Influence of the Work Process on the Precision of Arm Movements.) *Čs. ps.* 5, 1961, 355–357.
- [24] —: K výběru spojovatelek meziměstských telefonních ústředí. *Sborník Výchova žiakov k povolaniu*. Bratislava 1961, 174–177.
- [25] —: Výzkum únavy při výrobní práci vysokoškolských posluchaček. (Issledovanije utomlenija vo vremja raboty na proizvodstve studentok vtorogo kursa. A study of fatigue during factory work of university students.) SPFFBU 1961, B 8, 38–61.
- [26] —: Vztah mezi centračními pohyby a pracovním zatížením. *ANS 4*, 1962, 190–192.
- [27] —: The disintegration of sensomotor coordination as a indicator of state of overwork. *Proceedings of the Fifth Congress of the Czechoslovak Physiol. Society*. Prague 1963, 327–328.
- [28] —: Die Präzision der Zentration als Kriterium der Arbeitsbelastung der Telephonistinnen. *Zfhyg.* 9, 1963, 99–111.
- [29] —: Závislost preciznosti centračních pohybů na velikosti pracovní zátěže telefonistek. (Die Genauigkeit der Zentration der Armbewegungen und ihre Abhängigkeit von Arbeitsbelastungsgrösse der Telephonistinnen.) SPFFBU 1963, B 10, 24.
- [30] —: Diskoordinace ve vztahu k pracovní zátěži spojovatelek. *ANS 6*, 1964, č. 2.
- [31] *Směkal Vladimír*: Psychologický arch v ambulanci dětské poradenské praxi (s kolektivem). (Psihologičeskij formuljar v ambulatornoj dětskoj konsultacionnoj praktike.

- Registration Forms for Psychological Outpatient Praxis.) Českosl. psychologie, 4, NCSAV, Praha 1960, 265—271.
- [32] —: Příspěvek k teorii poruch osobnosti a chování dětí. (K teorii rasstrojstva ličnosti i poveděnijsa děteij. A Contribution to the Theory of Personality and Behavior Disorders in Children.) SPFFBU 1961, B 8, 81—103.
- [33] —: Úvod k diskusi o psaní pedagogických záznamů o dětech. Komenský, 95, 1961, 369—372.
- [34] —: Metodologické problémy výzkumů v ontogenetické psychologii. (Metodologičeskije problemy issledovanij po vozrastnoj psihologii. The Methodological Problems of Research in Developmental Psychology.) Psychológia a psychopatológia diefata, 1, 1964, 32 stroj. (s J. Svancarou).
- [35] Šabata Jaroslav: O některých nových prvech v rozvoji socialistického soutěžení. (Někotoryje novyje elementy razvjortyvanij socialističeskogo sorevnovanija. Einige neue Elemente in der Entwicklung des sozialistischen Wettbewerbs.) SPFFBU, 1960, G 6, 8—28.
- [36] —: Od úderek k brigádám socialistické práce v brněnských závodech. Brno v minulosti a dnes, Sborník historických studií, Brno 1961.
- [37] —: K výchovně psychologickému poradenství. Tvorba 1962, č. 16, 374—375.
- [38] —: O heslu socialisticky pracovat a žít. Tvorba 1962, č. 23.
- [39] —: O kontrole hospodářských orgánů. Materiály pro konferenci spol. věd, svolané ÚV KSČ v červnu 1962, Praha 1962.
- [40] —: O kontrole hospodářských orgánů ve světle leninského stylu práce (spolu s O. Štěpánkovou). (Kontrol' nad chozjajstvennyimi organami v svetě leninskogo stilja raboty. Kontrolle der Wirtschaftsorgane im Lichte des leninistischen Arbeitsstills.) SPFFBU 1962, G 6.
- [41] —: O negativních tendencích v rozvoji hnutí brigád socialistické práce. (Ob negativnyech tendencijach dviženija brigad socialističeskogo truda. Über negative Tendenzen in der Entwicklung der Brigaden der sozialistischen Arbeit.) SPFFBU 1962, G 6, 67—84.
- [42] —: Brigády socialistické práce — přítomnost a budoucnost. Kulturní tvorba, 1964, č. 7.

KATEDRA PEDAGOGIKY

Brno, Arna Nováka 1

Vedoucí katedry: doc. PhDr. Vladimír Jůva, ScC.

Stav učitelských a vědeckých pracovníků: 1 docent, 7 odborných asistentů

Katedra pedagogiky byla vytvořena rozhodnutím vědecké rady university 21. března 1963 z dosavadního oddělení pedagogiky při katedře psychologie a pedagogiky. Pedagogické i vědecké zaměření katedry navazuje organicky na činnost dřívějšího oddělení. Katedra pedagogiky zajišťuje jednak odborné studium oboru pedagogika (jednooborové nebo v kombinaci s českým jazykem), jednak pedagogickou přípravu posluchačů učitelského studia na filosofické a přírodovědecké fakultě UJEP.

Vědecká práce katedry je zaměřena k několika tematickým okruhům. Základní kolektivní úkol katedry má název „Problémy komunistické výchovy na vysokých školách“ (vedoucí úkolu V. Jůva). V rámci tohoto úkolu řeší katedra koncepci hlavních principů výchovně vzdělávací práce na vysoké škole (V. Jůva), otázky výchovné práce ve vysokoškolských kolejiích (M. Přadka), problematiku studia při zaměstnání na vysokých školách (L. Šteigerle), otázky audiovizuálních metod jazykové výuky na vysoké škole (Č. Liškař s kolektivem metodiků jazykové výuky) a problémy didaktického filmu na vysokoškolské výuce (J. Hnát). Práce na tomto komplexním úkolu byla započata v roce 1963, zatím byly zpra-